

Mısır Arap Cumhuriyeti'nin Yerel Yönetim Yapısı: Karşılaştırmalı Bir Analiz

Duygu AKSU*
Çiğdem AKMAN**

Öz

Bu çalışmada Mısır Arap Cumhuriyeti'nin yerel yönetim yapısı ele alınmıştır. Yerel yönetim yapısının karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi için Türkiye örneği seçilmiş ve iki ülke yerel yönetim yapısı bakımından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu çalışmanın yapılmasındaki amaç yerel yönetim yapılarını karşılaştırmak, benzerlik ve farklılıkları belirlemek ve elde edilen bulgular dahilinde değerlendirmede bulunmaktadır. İki ülke yerel yönetimlerin birimleri, anayasadaki yeri, organları, görev alanları, yetki alanı, giderleri, merkez-yerel ilişkisi, özerklik niteliği, desantralizasyon düzeyi ve denetim açısından karşılaştırmalı analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre iki ülkenin de yerel yönetimlerinin yüksek düzeyde yerelliğe ve özerkliğe sahip olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mısır Arap Cumhuriyeti, Türkiye, Yerel Yönetimler, Yerelleşme, Karşılaştırmalı Analiz

The Local Government Structure of The Arab Republic of Egypt: A Comparative Analysis

Abstract

This study focuses on the structure of the local government of the Arab Republic of Egypt. To comparatively analyze the local government structure, an example of Turkey was selected, and the two countries were analyzed comparatively in terms of local government structure. The purpose of this study is to compare local government structures, determine similarities and differences, and evaluate the findings. The two countries have been analyzed in terms of the units of local governments, their place in the constitution, organs, areas of duty, jurisdiction, expenditures, central-local relationship, autonomy, decentralization level, and supervision using the comparative analysis method. According to the findings of the analysis, it was concluded that local governments in both countries do not have a high level of decentralization and autonomy.

Keywords: Arab Republic of Egypt, Turkey, Local Government, Decentralization, Comparative Analysis.

Geliş/Received: 01.02.2023

Kabul/Accepted: 06.06.2023

• **Etik Kurul Beyanı:** Bu çalışmada, anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşım bulunmadığından etik kurul onayı gerekmemektedir.

* Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, duygaksu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8603-9074.

** Doç., Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, cigdemakman@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1936-6884.

(Makale Türü: Araştırma makalesi)

Giriş

Mısır Arap Cumhuriyeti siyasi, yönetsel ve kültürel yapısında meydana gelen değişikler ve değişimler sebebi ile Ortadoğu'nun önemli ülkeleri arasında yer almaktadır. Siyasal hayatta yaşanan darbeler tarihi ve ekonomisinin büyüklüğü açısından araştırmalara konu olan bir ülkedir. Uzun süre işgal altında kalması, askeri darbeler sonucunda yaşanan yönetsel istikrarsızlık ve ülke dinamikleri yerel yönetimlerin ötelenmesine ve gelişmemesine sebep olmuştur. Mısır'da yaşanan askeri darbeler ilki 1966 ve ikincisi 2013 yılında olmak üzere Mısırlıların devlet başkanını değiştirmek amacı ile gerçekleşmiştir. Mısır'ın merkezi sisteme bağlılığı ise yerel dinamiklerin gelişmemesine sebep olmuştur. Bu çalışmanın amacı Mısır Arap Cumhuriyeti'nin demokrasiden uzak olarak yönetilen dinamiklerinin ve katı merkezileşmenin etkisinde gölgede kalan yerel yönetimlerin yapısını analiz etmektedir.

Çalışmanın amacı dahilinde Türkiye ve Mısır örnekleri alınıp iki ülkenin yerel yönetimlerinin yapısı karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışmanın örneklemini Türkiye ve Mısır Arap Cumhuriyeti oluşturmaktadır. Diğer ülkeler çalışmanın kapsamına dahil edilmemiştir. Karşılaştırmalı analiz yönetiminde kullanılmak üzere ihtiyaç duyulan veriler birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilmiştir. Elde edilen veriler yardımıyla yerel yönetimler birimleri, anayasadaki yeri, organları, görev alanları, yetki alanı, giderleri, merkez-yerel ilişkisi, özerklik niteliği, desantralizasyon düzeyi ve denetim açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Analiz sonrasında elde edilen bulguların özetlenerek sınıflandırılması, konu başlıklarının ve analiz sonuçlarının tablo ve şekil yardımıyla sunulması bilimin sınıflandırma amacını taşıması bakımından çalışmanın önemini oluşturmaktadır.

Çalışma beş ana başlık üzerinden şekillenmiştir. İlk olarak Mısır hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Yönetim şekli, toplam nüfusu, yöneticileri, liderleri, para birimi ve başkenti gibi bilgiler bu başlık altında toplanmıştır. İkinci başlık ülkenin yönetsel yapısı hakkında bilgi vermektedir. Bu başlık altında yasama, yürütme ve yargı ayrı ayrı olarak ele alınıp incelenmiştir. Üçüncü başlık çalışmanın konusu oluşturmaktadır ve Mısır'ın yerel yönetim yapısı ile ilgilidir. Bu başlık altında yerel yönetimlerin görevleri, birimleri, organları, anayasadaki yeri, yerel-merkez ilişkisi ile siyasi, mali ve idari yetkinin önemi üzerinde durulmuştur. Dördüncü başlık yerel yönetimlerin mali yapısı hakkında bilgi vermektedir. Son başlık ise çalışmanın analiz kısmını oluşturmaktadır. Bu başlıkta Mısır ve Türkiye'nin yerel yönetim yapısı karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Mısır Arap Cumhuriyeti Hakkında Genel Bilgiler

Mısır Arap Cumhuriyeti kalabalık nüfusu, stratejik coğrafi konumu ve büyük yüz ölçümü ile Afrika ve Orta Doęu'nun önemli ülkelerindedir. Arap ülkeleri arasından üçüncü büyük ekonomiye sahip olan Mısır'ın ekonomisi gün geçtikçe gelişmektedir. Ekonominin gelişmesinde turizm faaliyetleri,

petrol, giyim sektörü, Süveyş Kanalı ve sanayi önemli rol oynamaktadır. Mısır'ın en çok ihracat yaptığı üç ülke sırasıyla İtalya, Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleridir. Ülkenin en çok ithalat yaptığı üç ülke arasında ise Çin, Suudi Arabistan ve ABD yer almaktadır (T.C. Kahire Büyükelçiliği Gümrük Müşavirliği, 2020).

Mısır Arap Cumhuriyeti'nin başkenti 20 milyonluk nüfusu ile Kahire'dir. Kahire en büyük şehir olmakla beraber İskenderiye, Süveyş ve Port Said diğer büyük şehirlerdir. Ülkede yaygın olarak Mısırca ve Arapça konuşulmaktadır. Etnik dağılımın neredeyse tamamı Araplardan oluşmaktadır. Bu sebeple din dağılımında büyük bir yüzde Müslümanlara aittir. Ulusal para birimi olarak Mısır poundu kullanılmaktadır. 1 Mısır poundu 0,50 Türk Lirası'na eşittir (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2017). Aşağıda yer alan tabloda Mısır hakkında genel bilgilere yer verilmiş ve ülke hakkında bilinmesi gereken genel bilgiler tablo aracılığıyla özetlenmiştir.

Tablo 1: Mısır Arap Cumhuriyeti Hakkında Genel Bilgiler

Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Cumhurbaşkanı	Abdülfettah es-Sisi
Başbakan	İbrahim Mehlab
Yasama Organı	Temsilciler Meclisi ve şura meclisi
Başkent	Kahire
Diller	Arapça
Para Birimi	Mısır poundu
Kişi Başına Düşen GSYH	6,714\$
Toplam Nüfus	102 Milyon

Kaynak: T.C. Kahire Büyükelçiliği Gümrük Müşavirliği, 2019.

Tablo 1'de Mısır'ın yönetim şekline, cumhurbaşkanına, başkentine, nüfusuna, günlük hayatta kullanılan para birimi ve dillerine yer verilmiştir. Mısır'ın toplam nüfusunun 100 milyonun üzerinde olduğu görülmektedir. Dünya nüfusuna oranı yüzde 1,31'e denk gelerek en çok nüfusa sahip olan on dördüncü ülkedir (Sertyeşilışık, 2015: 67). Mısır Cumhuriyeti ile yönetilmekte olup yarı başkanlık sistemli üniter bir yapı benimsenmiştir. Sisi cumhurbaşkanlığında yönetilen ülkenin başbakanı Mehlab (Mostafa Madboly) ve yasama organı Temsilciler Meclisi'dir.

Ülkenin gelişimi incelendiği zaman 17. yüzyılın sonları ve 18. yüzyılın başlarını kapsayan zamanlarda modernleşme adımlarının yeni yeni atıldığı görülmektedir. Modernleşmenin başlaması ile ilk olarak etki merkezde görülmüştür (Uygun, 2018: 3378). Mısır'da modernleşme adımları Mehmet Ali Paşa ile atılmıştır. Modernleşme yönünde atılan adımların 18. yüzyıla kadar dayanmasının ve bu yöndeki hareketlerde diğer ülkelere göre geç kalınmasının çeşitli sebepleri vardır. Bu sebeplerden bazıları aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Yamak, 2018: 26-30):

- Uzun süre farklı devletlerin yönetimi ve işgali altında kalmak,
- Yapılan anlaşmaların siyasi yönde egemenliği ciddi derecede sınırlandırması,
- Ülkenin coğrafi ve stratejik özelliklerinden faydalanılmaması,

- Ülke dinamiklerini doğru yönetememek,
- Süveyş Kanalı Projesinin ve inşasının geç başlaması,
- Sosyal ve ekonomik yönde yaşanan sorunlar.

Yukarıda belirtilen sebeplerin ülkeyi sosyal, ekonomik ve kültürel boyutta etkilemesinden dolayı modernleşme hareketlerinde geç kalınmıştır. Farklı ülkelerin yönetimi ele alması ve Mısır'ı işgal altında bırakması egemenliği sınırlandırmış ve gerekli kararların alınmasını engellemiştir. Ülkeyi ve ülkenin dinamiklerini yönetememek ise çeşitli sorunların yaşanmasına sebep olarak sosyal ve ekonomik boyutta Mısır'ı olumsuz yönde etkilemiştir. Tüm bu sebepler ülkenin gelişimi ve modernleşme adına atılması gereken adımları öteleyerek diğer ülkelere göre daha geç modernleşmesine sebep olmuştur.

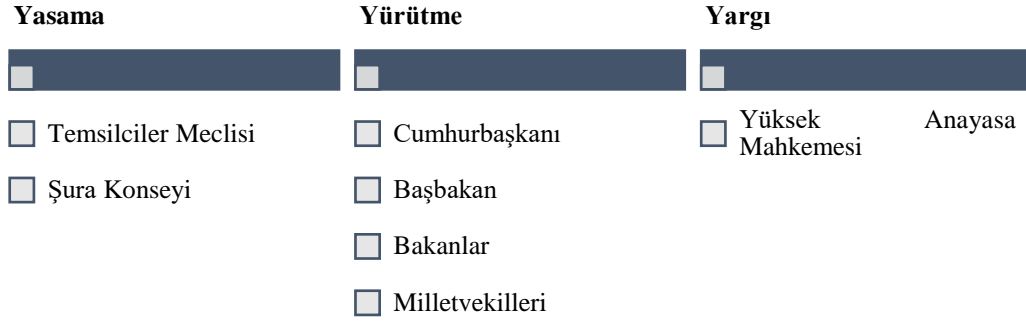
Mısır'da modernleşme hareketlerinde olduğu gibi eğitim alanında da önemli gelişimler Mehmet Ali Paşa tarafından atılan adımlar sayesinde şekillenmiştir. Mısır, Arap ülkeleri arasında eğitimde dönüşümün yaşandığı ilk ülkedir. Hem geleneksel hem de yeni eğitim dinamikleri bir aradadır. Fakat 19. yüzyıl zamanına kadar eğitimde ağırlıklı olarak dini otorite söz sahibi olduğu için en çok din dersleri verilmiştir. Dini ağırlıklı verilen derslere ek olarak günlük konuşma dilinde en çok kullanılan Arapça ve matematik dersleri de gösterilmiştir (İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi [İNSAMER], 2019). Günümüzde ise Mısır'da zorunlu eğitim dokuz senedir. Eğitimin şekillenmesinde sorumlu olan merkezi merciler üniversite yıllarına kadar Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler için Yükseköğretim Bakanlığı olarak iki bakanlık sorumludur. Mısır'da eğitim sistemini farklılaştıran ise El-Ezher¹ Eğitim Sistemidir. Bu eğitim sisteminde dini eğitim yoğunlukta olup fen ve sosyal bilimlere de yer verilmektedir. Mısır da ayrıca yabancıların kurucusu olduğu okullarda mevcuttur.

Mısır Arap Cumhuriyeti'nin Yönetimsel Yapısı

Mısır'ın yönetimsel yapısı çeşitli devletlerin ve uygarlıkların idaresinde şekillenmiştir. Farklı dönemlerde farklı milletlerin etkisi altında kalmak ve yönetilmek Mısır'da milliyetçilik duygusunu güçlendirmiştir. Güçlenen milliyetçilik duygusu ile yönetimsel yapıda alınan kararlar ulusal boyuta bağımsızlık amacı taşımıştır (Efegil, 2013: 22). Ülkenin siyasi hayatında süreğen hale gelen askeri müdahaleler ise yönetimsel yapıda reform ve iyileştirme yapılması gerektiğine işaret etmiştir (Yıldırım, 2020: 571). Aşağıda yer alan şekilde Mısır'ın yönetimsel yapısı yasama, yürütme ve yargı başlığı altında ele alınmış ve anayasada yer alan maddeler ışığında yönetimsel yapıya ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

---

¹ El-Ezher sadece dini öğretilerle sınırlı olan bir eğitim sistemi değildir. Tıp, astronomi, kimya, mühendislik ve matematik gibi dersler de verilmektedir. Mısır eğitim sisteminde El Ezher Sistemi önemli bir role sahiptir.

Şekil 2: Mısır Arap Cumhuriyeti'nin Yönetmel Yapısı

Kaynak: Örtlek, 2014: 9.

Şekil 2'de Mısır'ın yönetmel yapısına dair bilgilere yer verilmiştir. Yasama, yürütme ve yargının kuvvetler ayrılığı ilkesine göre dağıtıldığı görülmektedir. Yasama Temsilciler Meclisi ve Şura Konseyinden, yürütme cumhurbaşkanı, başbakan, bakanlar ve milletvekillerinden yargı ise Yüksek Anayasa Mahkemesi tarafından sağlanmaktadır.

- **Yasama:** Mısır'da yaşanan darbeler ve anayasa üzerinde yapılan değişiklikler yasama, yürütme ve yargının temel görevlerini yerine getirmesi noktasında değişikliklere ve aksamalara sebep olmuştur. En son 2013 tarihinde Mursi'ye karşı yapılan darbe sonrasında ülkede belirsizlikler meydana gelmiştir. Cumhurbaşkanının devrilmesi aynı zamanda yasama ve yürütme erkinin olmadan Mısır'ın yönetilmesine sebep olmuştur. Bu belirsizliğin ve yokluğun giderilmesi adına 2014 yılının eylül ayında Yüksek Seçim Kurulu kurulmuş sonrasında cumhurbaşkanı seçimlerine hazırlık yapılmıştır (Gençtürk, 2016: 64). Darbe sonrasında cumhurbaşkanı seçilen Sisi yasama yetkisi ile yürütme yetkisini bir arada uzun süre sürdürmüş daha sonra yasama yetkisini Temsilciler Meclisine bırakmaya karar vermiştir. Mısır'da meclis iki yapıldır. Temsilciler Meclisi Alt Meclistir ve Halk Meclisi olarak adlandırılır. Şura Konseyi ise Yüksek Meclis olarak bilinmektedir (Örtlek, 2014: 9). Alt Meclis 350 üye ile beş yıllığına ve Yüksek Meclis 150 üye ile altı yıllığına göreve gelmektedir.
- **Yürütme:** Mısır'ın yürütme yetkisindeki anlayışı Eski Mısır dönemlerine dayanmaktadır. Eski Mısır'a hâkim olan bürokrasi anlayışı ve Weber'in patrimonyal bürokrasi anlayışına örnek olarak ilk Mısır'ı göstermesi bugün ki merkezîyetçilik anlayışı hakkında da fikir vermektedir (Çevikbaş, 2014: 81). Mısır'da bürokrasiye ve merkezîyetçiliğe dayalı olarak ilerleyen bir yürütme anlayışı vardır. Bu anlayışın temelini güvenlik sorunları ve toplumsal düzeni sağlama kaygısı yatmaktadır. Mısır bugün ki Mısır Arap Cumhuriyeti adını aldığı 1971 tarihinden bu yana toplam dokuz devlet başkanı tarafından yönetilmiştir. Devlet başkanlarının partileri ve görevlerinin bitme şekilleri de birbiri ile farklılık göstermektedir. Örneğin Enver Sedat suikast sonucunda, Hüsnü Mübarek istifa sonucunda ve Muhammed Mursi darbe sonucunda görevleri son bulmuştur (Sarıaslan, 2019: 541). Yürütmede yetkili ve aynı zamanda yürütmenin başı olan dört yıl görev süresi ile cumhurbaşkanıdır. Cumhurbaşkanının görev süresi, seçilme şartları ve

görevleri anayasanın 134.maddesinde yer almaktadır. Yürütmede ve kabinede görevli olan başbakan, bakanlar ve milletvekillerinin seçilme, göreve başlama ve görev süreleri de anayasanın 139.maddesinde yer almaktadır.

- **Yargı:** Mısır'ın siyasi, toplumsal ve kültürel yapısından yargıda etkilenecek her dönem devlet başkanları tarafından belirli kısıtlama ve reform girişimlerine maruz kalmıştır. Mısır'da yargı adına ses getiren önemli olaylardan biri ise Hâkimler Katliamı ismi ile anılan 200 hâkimin görevine seçim sonrasında son verilmesidir. Bu eylemin altında yatan temel sebep ise bağımsız olması gereken yargıya siyasetin karışmasıdır (Yusuf, 2013). Mısır Arap Cumhuriyeti'nde yargıdan Yüksek Anayasa Mahkemesi sorumludur. Mahkemenin görevleri taslak yasaları yasamayı, idari savcılığı, devlet işlerini, danıştay ve seçimlere uygunluğuna dair karar vermeyi içermektedir. Yargıtay toplam on bir üyeden oluşmaktadır. Bir başkan ve on üye ile Yargıtay'ın görevlerini yerine getirmektedir. Yüksek Anayasa Mahkemesinin yetki ve görevlerine ilişkin hususlar anayasanın 184-190 maddeleri arasında yer almaktadır (Çetinkaya, 2017: 623). Yüksek Anayasa Mahkemesi bağımsız ve özerk bir yapıya sahiptir. Özerk olmasından dolayı bağımsız bütçeleri vardır. Yüksek Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu kararlar bağlayıcıdır ve Resmî Gazetede kararlar yayımlanır. Yargının bağımsız organı ise Devlet Davalar Kurumu'dur. Hükümet tarafından açılan davalarda uyuşmazlıklar üzerine çözüm teklifi verme görevini üstlenmiştir.

Mısır Arap Cumhuriyeti'nin Yerel Yönetim Yapısı

Mısır'da yaşanan siyasi gelişmeler, isyanlar ve darbeler ülkenin verimli, şeffaf, demokratik, adil ve istikrarlı bir şekilde yönetilememesine sebep olmuştur (Wara, 2019: 92). Bağımsızlığa kavuşulması ve sömürgecilikten kurtulmak Mısır'ın özellikle ülke yönetiminde merkezi bir tavır takınmasına sebep olmuştur. Ülke yönetiminde merkezileşme yaklaşımı ise vilayet, bölge, eğitim, sağlık, alt yapı ve diğer tüm temel ihtiyaçların karşılanmasında merkezin rolünü arttırmıştır. Geleneksel yönetimin etkisi altında alınan kararların merkezi otoritede toplanması Mısır'da yerel yönetim yapısının uygulama kabiliyetini zayıflatmıştır. Uzun zamandır merkezileşmenin azaltılması ve yerele yetki verilmesi noktasında konuşmalar yapılsa bile yerele yetki verilmemiş ve merkezi otoriteden vazgeçilememiştir (el-Kassas, 2020). Ülkenin özellikle yönetim alanında yaşadığı sorunlar ile yüzleşmesi ve yerel yönetimlerin sosyal, ekonomik, politik ve örgütlenme yönünde karşılaştığı sorunların sona ermesi gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin sorunlar ile karşılaşması, yerel yönetim yapılarının zayıflaması ve yerelin uygulama kabiliyetini kaybetmesi idari, siyasi, mali ve bölgesel ademi merkezileşmenin sadece kavramsal olarak kalmasına sebep olmuştur. Ademi merkezileşmenin başarılı bir şekilde uygulanması için yerel ve siyasi yönetimin yetkilerinin genişletilmesi gerekmektedir. Fakat ademi merkezileşme politikası Mısır'da yönetim dahilinde sürdürülebilir kalkınma ve idari reform stratejisi olarak kabul edildiği için merkeze bir tehdit olarak algılanıp çelişki ile yaklaşmaktadır. Mısır'ın yerel yönetimler ve

ademi merkezîyetçilik uygulamalarına yönelik olarak atması gereken adımlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Ali, 2019):

- Ademi merkezîyetçiliği destekleyerek yerel yönetimlere karar alma ve yerel seçim yapma yetkisi verip yerelde demokratik yapıyı sağlamlaştırmak,
- Ademi merkezîyetçilik politikasında bütünlük, şeffaflık, yolsuzlukla mücadele ve çıkar çatışmasını önleme ilkeleri ile hareket etmek,
- Yerel kalkınma projelerinde yönetim odaklı çalışmaları geliştirmek ve sosyoekonomik dengede niteliksel bir atılım yapmak,
- Mısır halkının yaşam standartlarının yerelde iyileştirilmesi adına kalkınma planındaki boşlukları çeşitli alt programlarda ele alarak doldurmak.

Yukarıda yer alan adımların atılmadan önce Mısır'ın yerel yönetimlere ve ademi merkezîyetçiliğe bakış açısının değişmesi gerekmektedir. Ademi merkezîyetçilik amaçtan ziyade yönetim ve yönetim reformlarında yol açan etkili bir politika olarak görülmelidir. Aksi takdirde yerel yönetim alanında mevcut sorunlar yaşanmaya devam edecektir. Halihazırda yaşanan tüm bu olumsuz tecrübeler ve yaklaşımlar yerel yönetimlerin yapısını etkilemiş ve yerel yönetim organlarının demokratik ortamda gelişmesine imkân sağlamamıştır. Aynı zamanda yoğun olarak yaşanan askeri darbeler neticesinde yerel yönetimlere askeri görevde bulunan ve askeri kökenli olan görevlilerin getirilmesi siyasi açıdan çıkarların yönetime hâkim olmasına sebep olmuştur (Demir, 2020: 61). Yerel demokrasi açısından önemli olan yerel seçimlerin ertelenmesi de anayasal olarak birtakım olayların yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Mısır halkı gösteriler düzenlemeye başlamış ve öfkesini hükümete göstermeye çalışmıştır. 20 Eylül 2019'da özellikle Mısır'ın başkenti Kahire'de ve çeşitli şehirlerde patlak veren bu gösteriler, Mısırlı yetkililerin dikkatini yerel konseylerin rolünün yokluğuna ve yerel seçimlerin yapılmasının önemine doğru çekmiştir. Parlamento Başkanı 1 Ekim'de yerel konseylerin olmadığını belirterek yerel seçimlerin düzenlemesinin zamanının geldiğini açıklamıştır (Rabie, 2019). Halk öfkesini ve tepkisini gösteriler yaparak belli etmeye çalışması aynı zamanda demokratik katılım hakkı ve söz sahibi olma açısından yerel demokrasi adına önemli bir adım olarak görülmelidir.

Anayasa ve yönetim alanında yaşanan değişimler Mısır'da güç dengelerini değiştirmiştir. Değişen güç dengeleri ile siyasi yapı, yerel dinamikler, toplumsal dinamikler, bölgesel hatta küresel aktörler de bu süreçten etkilenmiştir (Özdemir, 2020: 93). Yerel dinamikler ile yerel yönetimlerin yaşanan olaydan etkilenmesi demokrasi rejimini de etkileyerek yönetim alanında aksaklıkların yaşanmasına ve merkezileşmeye neden olmuştur. Mısır Arap Cumhuriyeti'nin merkezîyetçi yapısı yerel yönetimlerin görevlerini, birimlerini, organlarını ve yerel-merkez ilişkisini de etkilemiştir. Aşağıda yer alan şekilde Mısır Arap Cumhuriyeti'nin yerel yönetimlerin yapısına yer verilmiştir.

Şekil 3: Mısır Arap Cumhuriyeti'nin Yerel Yönetimlerin Yapısı

Kaynak: <https://www.marefa.org/>, 2020

Şekil 3'te Mısır'ın yerel yönetim yapısı beş başlık altında toplanmıştır. Yerel yönetim organizasyonları arasında yerel yönetimlerin yönetim yapısına ilişkin unsurlara yer verilmiştir. Bunlar yerel yönetim birimleri, ekonomik bölgeler, yerel yönetim genel sekreterliği, yerel yönetim yüksek kuruldur. Mısır yönetim açısından yedi ekonomik bölgeye ayrılmıştır ve valiler bölgelerin yönetiminden sorumludur. Yerel Yönetim Genel Sekreterliği yerel yönetim teknik ve iş birliğinde koordinasyon sağlama görevi üstlenmiştir. Ayrıca bütçe ve ulusal plan çerçevesinde bölgelerin diğer birimlerle koordinasyonunu sağlamak ve iş birliklerini desteklemek için çalışır. Yerel Halk Meclisleri dört yıllığına göreve gelmektedir. Ana görevleri arasında komisyon atamak vardır ve Ahlak Komisyonları etik ilke ve amaçlara hizmet etmesi amacıyla zorunlu bir oluşumdur. Türkiye'de olduğu gibi yerel yönetimlerde illerde vali ve ilçelerde kaymakamlar yürütme erkinin başıdır. Valinin görevleri arasında ilçe, kasaba ve köylerde bulunan görevlilerin atamasını yapmak, mali kaynakları onaylamak, yasaların uygulanmasını sağlamak ve köylerde yönetimin kurulmasına karar vermek yer almaktadır.

Yerel Yönetimlerin Görevleri

Mısır Arap Cumhuriyeti devlet yapısı bakımından üniter bir yapısı vardır. Ulusal düzeyde iki yasama organı mevcuttur ve bunlar Temsilciler Meclisi ile Şura Konseyidir. İki yasama organının da yerel yönetimlerden sorumlu komiteleri bulunmaktadır. Yerel yönetimlerden sorumlu komiteler olmasına rağmen Mısır demokrasi yönünde gelişmekte olan bir ülke olduğu için yerel açıdan da gelişim ve ilerleme yavaş ve sınırlı ölçüdedir (Yılmaz, 2011: 53). Mevcut yerel yönetim sistemi bu sebeple oldukça merkezi yönetim ideolojisi ve uygulaması yanlısıdır. Dünya nüfusunun yarısından fazlasının kendi belediye başkanlarını seçme imkanına sahipken Mısır sadece yerel seçimlerde yerel halk konsey üyelerini seçebilmektedir. Yerel yetkilerin hükümet ve yasalarca sınırlandırılması da yerel yönetimlere sadece danışma görevini bırakmıştır. Yerel demokrasi ve yönetim açısından oldukça önemli olan halk katılımı ve halkın katkısı da yok denilecek kadar azdır. Halkın katkısı olmadan yerel yönetimlerin demokratik olarak işlemesi mümkün değildir. Mısır'da yaşanan siyasal ve yönetsel dönüşümün yerel ve toplumsal dinamikler üzerindeki etkisi azaldıkça merkezileşmede etkisini hafifletecektir. Yerel yönetim alanında reform yapılması ve anayasal yönden düzenleme yapılarak yerelin görevleri artırılmalıdır. Bu noktada merkezileşmeye rağmen yerel yönetimlere düşen görevler aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Tadamun, 2013):

- Sağlık, eğitim, kültür ve sanat alanında sorumlulukların yerine getirilmesi,
- Su, tarımın geliştirilmesi, elektrik ve kanalizasyon gibi temel alt yapı kaynaklı sorumlulukların yerine getirilmesi,
- Gelir düzeyi düşük olarak tanımlanan dar gelirli ailelerin konut ihtiyaçlarını karşılamak,
- İhtiyaç sahibi vatandaşlara temel gıda desteği sağlamak,
- Kent alanında kent ölçeğine uygun olarak plan yapmak,
- Okur yazarlık oranının artırılması amacı ile okuryazar kursları açmak,
- Dini ve ahlaki görevlerin ve işlerin yerine getirmek,
- Vilayetlerde serbest bölgelerin organizasyonunu yapmak,
- Kasaba ve köylerde aile planlamasını yapmak,
- Yerleşim yerlerinin güvenliğini sağlamak,
- Halkın sosyal sorumluluğundan sorumlu olmak,
- Sokakların aydınlatılması ve bakımı, atıkların toplanması, trafik kontrolü, itfaiye vb. kamu hizmetlerini vermek.

Yukarıda yer alan maddelerde Mısır'ın yerel yönetimlerinin görevlerine yer verilmiştir. Yerel yönetimlerin görevleri incelendiği zaman sağlıktan eğitime tarımdan şehir planlamaya kadar geniş yelpazeli bir görev tanımı karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak yerel yönetime düşen görevler Türkiye'deki ile birbirine benzemektedir. Su ve kanalizasyon gibi temel alt yapı kaynaklı sorumlulukların yerine getirilmesi, sanat ve kültür etkinliklerinin yapılması, sokak aydınlatma, temizlik

işleri ve atık toplama hizmeti gibi görevler Türkiye'de yerel yönetimlere düşen sorumluluklar ile aynı olduğu görülmektedir.

Yerel Yönetimlerin Birimleri

Mısır katı kuralları ile merkezileşme karakterinde olan bir ülkedir. 19.yy. sonralarından bugüne kadar belediye ve yerel konseyler yerel yönetim sisteminin uygulamasında yer alsa da kararlar her zaman merkezi yönetimden çıkmıştır. Mısır Anayasası 2014 tarihinden itibaren beş yıl içerisinde yeni bir yerel yönetim sistemini aşamalı olarak uygulamaya başlamayı şart koymuştur. Öngörülen sistemde yerel yönetimlere idari ve mali yönden yetki verilmesine dayanırken aynı zamanda bağımsızlık ve karar alma yetkisi de vermiştir. Fakat bu anayasanın aksine hükümetin ve kamuoyunun bunları yapmaya hazır olmadığı görülmüştür. 2014 Mısır Arap Cumhuriyeti Anayasası'nın üçüncü bölümü "Yerel İdare" olarak adlandırılmaktadır ve madde 175-182 arası yerel yönetimlere, yerel yönetimlerin birimlerine, yerel yönetimlerin görev sürelerine ve yerel yönetimlerin gelir, gider, bütçe ve mali yapısına ilişkin gerekli esaslara yer vermektedir. Mevcut anayasaya da yer alan maddelere göre Mısır'da yerel yönetim sistemi tüzel kişiliği olan, kendi yetki alanlarındaki tüm kamu tesislerini kurma ve yönetme yetkinliğine sahip yerel yönetim birimlerine ayrılmıştır. Yerel yönetim birimleri yasa ve yönetmeliklere uygun olarak devletin genel politikası sınırları içerisinde yönetilmektedir (Saleh, 2018). Mısır Anayasasında yerel yönetimlerin birimleri ile ilgili olan maddeler ve maddelerin açıklamaları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2. Mısır Arap Cumhuriyeti Anayasasında Yerel İdare

175	Madde	Yerel yönetimlerin idari birimleri vilayet, ilçe, kasaba ve köydür.
178	Madde	Yerel birimlerin bağımsız mali bütçeleri vardır. Bunlar; devlet tarafından aktarılan mali kaynaklar, birincil ya da ek (yardımcı) yerel niteliklere sahip olan ücret ve vergilerdir.
180	Madde	Yerel birimler dört yıllık görev süresi için gizli oy usulüyle seçilir.
182	Madde	Her yerel meclisin kendi bütçesi ve kesin hesapları vardır.

Kaynak: Çetinkaya, 2017: 656-657.

Tablo 2'de anayasada yer alan maddeler ile yerel yönetim birimlerine yer verilmiştir. Yerel yönetim birimleri vilayet, ilçe, kasaba ve köylerdir. Türkiye'den farklı olarak mahalleler yerel birimler arasında yer almamaktadır. Vilayetlerin yönetiminden valiler sorumludur. Vali merkezi temsil ettiği için geniş yetkiye sahiptir. Yetkileri sonucunda başbakan ve başkana karşı sorumludur. Valiler dirlik ve düzenin sağlanması amacı ile hep asker ve polisler arasından seçilip görevlendirilmiştir. İlçelerde yönetimden kaymakamlar sorumludur. Valilerin göreve gelmesi ataması ile gerçekleşir ve valilerde diğer yerel birimlerdeki görevlileri atmakla görevlidir.

Yerel Yönetimlerin Yerel-Merkez İlişkisi

Ortadoğu ülkelerinde yerel-merkez ilişkisi konusunda yaşanan sıkıntıların başında ordunun rejimi ele alması ve ordu merkezli bir yapının varlığı gelmektedir. Mısır ordu merkezli rejime sahip olan ülkeler arasında yer almaktadır. Rejimin askeri düzen ile şekillenmesi hem siyasi hem de idari yönde alınan kararların merkezde ordu tarafından yönetilmesine sebep olmuştur. Mısır'da yerel yönetimler ve merkezi yönetim arasındaki ilişkide baş aktörlerden biri validir. Valiler vilayetlerin yönetici yani yerel yönetimlerin başı olduğu için aynı zamanda merkezi yönetiminde bir temsilcisi konumundadır. Başbakan ve devlet başkanına yürüttüğü görev bakımından sorumlu olması valileri yerel-merkez ilişkisi çerçevesinde köprü görevi yüklemektedir. Fakat valilerin direkt olarak devlet başkanına bağlı olması Mısır'ı merkezileştirmiştir (Kuduoğlu, 2018: 111-113). 1960'lı yıllarda seçilen valiler ordu içinden subaylar arasından seçilmiştir. Buda askeri rejimin yerel-merkez ilişkisinde merkez ağırlıklı kararlar verdiğini göstermektedir.

Mısır Anayasasının 132. Maddesinde yerel yönetimlerin idari ve mali bağımsızlığa sahip olduğuna ve yerel çıkarlarını serbest yönetim ilkelerine göre yönetebilecekleri belirtilmesine rağmen uygulamada belirsizlikler ve tereddütler vardır. Yerele daha fazla görev vermede açıklık, netlik ve belirleyicilik noktasında merkezi yetkililer çözüm yerine sorun üretmektedir. Merkezi yönetimin yerel yönetimlerin görevleri noktasında çekimser davranması yetki çatışmasına sebep olmuştur. Anayasanın 142. Maddesi merkezi yönetim ve yerel yönetim arasında yetki çatışması olması durumunda idari yargı yolunu açarken hukuki metinlerde bu durumun yeterince açık olmaması ve ademi merkeziyetin özelliklerinin anlaşılmasında yerel-merkez ilişkisinde yaşanan sorunları daha da karmaşıklaştırmaktadır (Sağır, 2020). Yerel yönetimin en önemli bileşenleri arasında yer alan ademi merkeziyetçiliğin gereklerinin ve rolünün merkezi yönetim tarafından anlaşılabilmesi, belediyeler ile merkezi otorite arasında yaşanan görüş ayrılıkları devletin birliği ve yerel halkın özgür yönetimine zarar vermektedir.

Yerel ilişkilerde merkeze ağırlık vermek, ademi merkeziyetçi anlayışı tehdit olarak algılamak, yerel yönetimlerin çeşitli görevleri ve sorumlulukları olduğu halde yeterli kaynağı aktarmamak yerel yönetimlerin kısıtlanması anlamına gelmektedir. Mısır'da yerel yönetim ilişkisinde merkez ağırlıklı ilişki yürütmekte ve vesayet denetiminde ağır bir yaptırım sergilenmektedir. Mısır'ın yerel yönetim alanında reform ve ademi merkeziyetçilik anlayışına ihtiyacı vardır. Ademi merkeziyetçi anlayışın tehdit olarak görülmesinden vazgeçilip, yerele anayasal haklar çerçevesinde yetki kullanmasına izin verip devletin birliği ve yerel halk gruplarının özgür yönetimlerini garanti altına almaları gerekmektedir. Merkezi yönetimin yetkilerini sınırlayarak yerele yetki ve görev aktarımı yapılması gerekmektedir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, yetki alanının genişletilmesi, yerelliğin sağlanması ve merkez ile sıkı sıkıya olan bağın daha bağımsız hale gelmesi için üç ana yetkiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu üç yetki aşağıdaki şekildeki gibi görselleştirilmiştir.

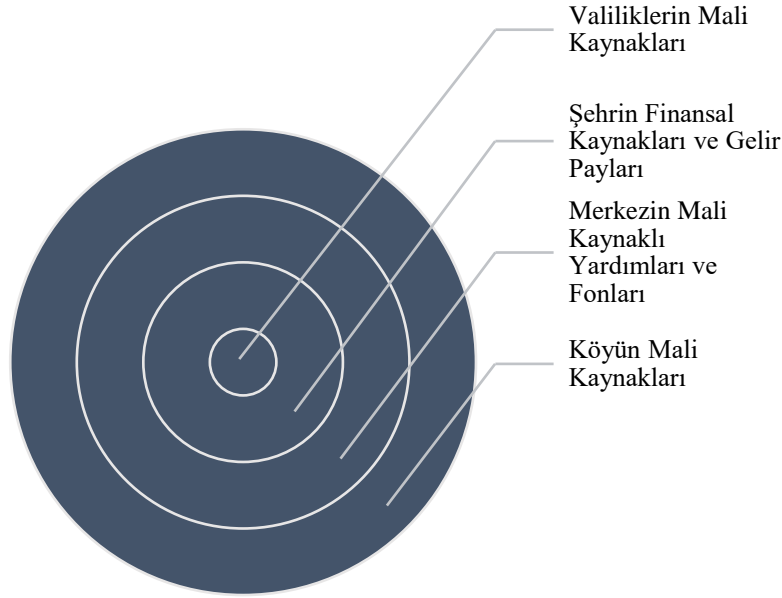

Şekil 4: Yerel-Merkez İlişkisinde Olması Gereken Yetkiler
Kaynak: Hussein, 2012.

Şekil 4’te yerel-merkez ilişkisinde olması gereken üç temel yetkiye yer verilmiştir. Bu etkiler sırası ile siyasi, mali ve idari yetkidir. Yerel yönetimlere bu yetkilerin verilmesi sonucunda yerel-merkez ilişkileri demokratik ülkelerde olduğu gibi ademi merkeziyetçilik, yerellik, şeffaflık, yetki devri ve yönetim ilkeleri hâkim olacaktır. Yerele siyasi yetki vermek yerel özerklik adına merkezle olan ilişkiye katkı sağlamaktadır. Mali yetki vermek yerel yönetimlerin kendi gelirlerini artırması ve daha fazla hizmet vermesi anlamına gelmektedir. İdari yetki vermek Mısırlıların daha demokratik ortamda yönetilmesi ve daha iyi hizmet almaları açısından önem taşımaktadır. Bu sebep ile merkez-yerel ilişkisinde siyasi, mali ve idari yetkilerin yerel yönetimlere verilmesi Mısır’ın demokratik olarak yönetilmesi açısından hayati öneme sahiptir.

Mısır Arap Cumhuriyeti’nin Yerel Yönetim Mali Yapısı

Mısır Arap Cumhuriyeti’nin anayasasında yer alan 178.madde yerel yönetimlerin mali yapısı hakkında bilgi vermektedir. Maddeye göre yerel birimlerin bağımsız bir mali bütçesi vardır. Devlet yerel yönetimlere hali hazırda kaynak ayırmaktadır. Devletin yerel yönetimler ve yerel birimler için ayırdığı kaynak bilimsel faaliyetlerin, tesislerin, teknik yardımların, idari yardımların ve mali yardımların karşılanması içindir. Bunun yanında yerel yönetimlerin birincil ya da ek olarak yardımcı nitelikte kaynakları da vardır. Bu kaynaklar yerel niteliklere sahip vergi ve ücretlerden oluşmaktadır. Fakat yerel yönetimler ücret ve vergileri toplarken merkeze bağlıdır ve kaynakların toplanması kanun ile düzenlenmiştir (Çetinkaya, 2017: 656). Yerel yönetimlerin gelir yapısı ise aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

Şekil 5: Yerel Yönetimlerin Gelir Yapısı
Kaynak: Al-Mashat vd., 2015: 25-27.

Şekil 5’te yerel yönetimlerin gelir yapısına yer verilmiştir. Şekle göre Mısır’da yerel yönetimler için dört gelir kaynağı vardır. Bunlar valiliklerin mali kaynakları, şehrin finansal kaynakları ve gelir payları, merkezin mali kaynaklı yardımları ve köyün mali kaynaklarıdır. Valilik kaynakları, diğer valiliklerle paylaşılan kaynakları, valiliğin menkul değer vergisi ile ticari ve sınai kar vergisi üzerindeki payı içermektedir. Merkezin mali kaynakları, halk konseyi kaynaklarından payına ayrılanı, merkezin fonlarının yatırımından elde edilen gelirleri, devlet sübvansiyonunu, başbakan onaylı tabi bağış, bağış ve vasiyetler ile urul tarafından sözleşmeli kredileri içermektedir. Şehrin finansal kaynakları, meclisin yetkisinde inşa edilmiş gayrimenkuller üzerindeki vergi gelirlerini ve buna uygulanan ek vergileri, şehir bölgesinde eğlence parkı ve bahis vergilerini ve yerel halk meclisinin valiliğe tahsis ettiği kaynaklarını içermektedir. Köy kaynakları ise köy sınırları içinde bulunan araziler için hesaplanan vergi gelirinin belirli bir oranı ile bu araziler üzerinde tahakkuk ettirilen ek vergi tahsilatlarının belirli bir oranını, köyde yönetilen tesislerin finanse kaynaklarını, hükümet yardımlarını ve başbakan tarafından onaylı bağlı bağış ve vasiyetleri içermektedir (Al-Mashat vd., 2015: 25-27). Yukarıda şekilde yer alan yerel yönetimlerin gelir yapısı incelendiği zaman bağımsız bir gelir-bütçe yapısından tam anlamı ile bahsetmek mümkün değildir. Yerelin mali yapısında merkezi yönetimin söz sahibi olduğu ve merkez tarafından belirli onayların alınması gerektiği görülmektedir.

Tablo 3: Mısır Arap Cumhuriyeti Anayasasında Yerel Yönetimlerin Gider ve Bütçe Yapısı

Madde 27-37	Giderlerin ve gelirlerin adil, şeffaf, eşit ve kalkınmaya yönelik olarak dağıtılması devletin görevleri arasında yer almaktadır.
Madde 101-102	Temsilciler Meclisi’nin görevleri arasında devletin genel ekonomik politikası dahilinde yer alan ekonomi planını onaylamak yer almaktadır.

	Aynı zamanda meclis devlet bütçesini onaylamaktadır.
Madde 124	Devlet bütçesinde yerel ve merkez ayrımı olmaksızın gelir ve giderlerin hepsi kapsam içindedir. Bütçenin taslak hali mali yılın başlamasından en az üç ay önce Temsilciler Meclisine sunulmak zorundadır. Bütçe taslağı mecliste onaylanmadan yürürlüğe giremez.
Madde 176	Yerel yönetimler açısından devletin idari, finansal ve ekonomik konularda ademi merkeziyetçiliği sağlaması gerekmektedir. Devlet yerel yönetim birimlerine yetki ve bütçe aktarımı konusunda zaman çizelgesi belirlemektedir.
Madde 178	Yerel yönetimlerin bağımsız bütçeleri vardır.

Kaynak: Çetinkaya, 2014: 619-656.

Tablo 3'te Mısır Anayasası'nda yerel yönetimlerin gider ve bütçe yapısına ilişkin maddelere yer verilmiştir. İncelenen maddelere göre yerel yönetimlerin bağımsız mali bütçesinin olduğu ve yerele bütçe aktarıldığı belirtilmiştir. Fakat yerel yönetimler için gerekli kaynak aktarımının olmadığı görülmektedir. Anayasanın 27-37 arasında yer alan maddelerde giderlerin ve gelirlerin adil bir şekilde merkeze ve yerele dağıtıldığı belirtilmesi ise sadece madde üzerinde kaldığı ve uygulamada esasen böyle bir durumun olmadığı anlaşılmaktadır. Gerekli bütçenin yerele ayrılmaması kentsel kalkınma ve yerel yönetimlerin gelişimi açısından birçok soruna sebep olmaktadır. Mısır'da yerel yönetimlere adil olarak gelirin ve bütçenin pay edilmemesine rağmen yerel kalkınma hedeflerinde ve Yerel Kalkınma: 2030 Mısır Vizyonunda yer alan maddeler aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Unhabitat.org, 2015 ve Fayeze, 2020);

- Yerel yönetimlerin kapasiteleri güçlendirilmeli ve yerel düzeyde hazırlanan kentsel gelişim planlarının uygulamasında kullanılan araçlar geliştirilmelidir,
- Yerel kalkınma planları arasında tutarlılık sağlanmalıdır,
- Stratejik kentsel planlama ve yerel kalkınma programı Mısır'da sürdürülebilir kentsel gelişimi teşvik etmeyi amaçlamaktadır,
- Yerel kalkınma için kentsel hareketliliğin sağlanmasında ekonomik faaliyetlerin ve sosyal katılımı teşvik etmek gereklidir,
- Planlama alanında ulusal uygulamalar iyileştirilmelidir,
- Yerel kalkınma hedeflerine ulaşmada halkın katılımı sağlanmalıdır,
- Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi (Mısır Vizyonu 2030), yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma hedeflerini uygulamak ve ölçmek amacını taşımaktadır,
- Yetki ve kaynak aktarımını sağlayarak yerel yönetimlerin etkinliğini artırılmalıdır,
- Yerel ekonomik kalkınmasının sağlanması için rekabeti desteklemek, iş ortamlarını iyileştirmek ve yerel ekonomik faaliyetleri destekleyen tesisler sağlanmalıdır,

- Vatandaşların şikayetlerinin dinlemeyi ve takip etmeyi sağlayan girişimleri destekleyip yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında koordinasyon sağlamalıdır,
- Yerel katılım ve kalkınma için sivil toplum kuruluşlarının rolünü harekete geçirip artırılması için çalışılmalıdır.

Yukarıda yer alan maddeler Mısır'ın hem 2030 Vizyonunda hem de yerel ve kentsel kalkınma planlarında yer alan maddelerden derlenmiştir. Yerel odaklı hedeflere bakıldığında zaman yerele kaynak ve yetki aktarılmasının 2030 Vizyonunda yer aldığı görülmektedir. Mısır'ın ademi merkezileşmeyi ve yetki aktarımını 2030'a bırakması ve bunu bir hedef olarak belirtmesi aslında merkezizetçi zihniyetin bir ürünüdür. Yerele kaynak ve yetki aktarılmasına karar verilmesi, yerel katılımı sağlanmayı hedeflenmesi, ileriki on yılda vatandaşların şikayetlerinin dinlenmeye ancak başlamış olması Mısır'ın yerel yönetimlere ver(ме)diği önemi göstermektedir. Yerel yönetimlerin mali yapısının, yönetsel yapısının ya da yerel katılımının iyileştirilmesinden önce merkezi yönetimin geleneksel yönetim anlayışından vazgeçerek yereli bir tehdit değil de ulusal kalkınma ve ülke dinamikleri için bir fırsat olarak görmesi gerekmektedir.

Mısır ve Türkiye'nin Yerel Yönetim Yapısının Karşılaştırılmalı Bir Analizi

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) tarafından düzenlenen çalışma toplantısında “Mısır'da Yerel Yönetimler ve Yerelleşme” konusu ele alınmıştır. TEPAV tarafından düzenlenen çalışma toplantısından çıkan notlara göre (2012) Mısır yerel yönetimler ve yerelleşme konusunda Türkiye'yi İsveç olarak görmektedir. Bu toplantı Ankara-Mısır arasında otuz kişilik bir heyet ile gerçekleşmiş ve yerel yönetimlerin geleceği hakkında Türkiye'nin deneyimlerinden faydalanılması amacıyla Türkiye'de yapılmıştır. Toplantıda vakfın Yönetişim Çalışmaları Direktörü Dedeoğlu'nun yapmış olduğu konuşma Mısır ve Türkiye'nin yerel yönetimler yapısının karşılaştırılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Dedeoğlu, Türkiye'nin yerelleşme konusunda örnek bir ülke olmamasına rağmen Mısır tarafından örnek alınmasının Mısır'ın merkezizetçi yapıya sahip olmasına bağlamıştır.

Türkiye ve Mısır yerelleşme noktasında tam olarak başarılı ülkeler arasında yer almamaktadır. İki ülkede bu yönde adımlar atmaktadır fakat Mısır bu konuda siyasi engeller, askeri darbeler ve yönetsel istikrarsızlık konusunda geride kalmıştır. Mısır'ın yerel yönetimler alanında gelişmesi için özgür ve demokratik yönetime, seçimle görev yaşına gelen yerel yöneticilere, yerel bütçe bakımından ekonomik özerklik kazanmaya ve yerel yönetim reformuna ihtiyacı vardır. Mısır ve Türkiye'nin yerel yönetim bakımından karşılaştırmalı analize aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4. Mısır ve Türkiye'nin Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Yapısı

		Mısır	Türkiye
Yerel Yönetim Birimleri		Vilayet, ilçe, kasaba ve köy	İl özel idaresi, belediye, köy
Yerel Yönetimlerin Anayasadaki Yeri		Anayasal dayanağı var. Görev ve yetkiler kanunlarla düzenlenmiştir.	Anayasal dayanağı var ve kanunla düzenlenmiştir.

Yerel Organları	Yönetimin	Yerel Halk Meclisleri, Ahlak Komisyonu, Encümen, Vali, Kaymakam	Belediye: Belediye Meclisi, Belediye Encümeni Belediye Başkanı, İl özel idaresi: Vali, İl Genel Meclisi, İl Encümeni Köy: Muhtar, İhtiyar Heyeti, Köy Derneği
Yerel Görev Alanları	Yönetimlerin	Sağlık, kültür, sanat, tarım, alt yapı, sosyal politika, aydınlatma, temizlik, kent planlama, din, ahlak, konut, aile planlaması ve trafik.	Altyapı, eğitim, sağlık, kültür, sanat, konut, çevre, şehir ve bölge planlama, ulaşım, sosyal hizmet vb.
Yerel Yetki Alanı	Yönetimlerin	Yerel yönetimlerin yetkileri anayasanın üçüncü bölümünde Yerel İdare başlığı altında toplanmıştır. Yerel yönetimlerin özel olarak yetki alanını belirleyen Mahalli İdare Kanunu vardır.	Genel yetki ilkesi geçerlidir. Kanunla yetkiler sınırlandırılmış ve belirlenmiştir. Görevler liste yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur.
Yerel Gelirleri	Yönetimlerin	Öz gelirler, gelir payları, merkezi yönetim yardımları ve fonları	Vergilerden gelen kaynaklar, harçlar ve resimler, harcamalar, katılma payları, genel bütçe gelirlerinden ayrılan paylar, bağışlar, borçlanmalar ve diğer kaynaklar
Merkez-Yerel İlişkisi		Merkezileşme katı bir şekilde vardır ve merkez ile olan ilişkide merkezin denetimi ve yaptırımını yoğun olarak uygulanmaktadır.	Merkez denetim ve yaptırım uygular.
Yerel Özerkliğin Niteliği		Yerel özerklik yoktur.	Kısıtlı özerklik vardır.
Desantralizasyon Düzeyi		Yüksek ve katı merkeziyetçilik.	Düşük ya da orta düzey merkeziyetçilik.
Yerel Denetim	Yönetimlerde	Merkezi yönetim denetimi ve etik denetim olarak ahlak denetimi	Vesayet denetimi, yargısal denetim, mali denetim, etik denetim ve ombudsman denetimi

Kaynak: Bulut ve Bimay, 2020: 2277-2278, Usta ve Bilgiç, 2017: 134, Mecek ve Atmaca, 2020: 2070, Fedai ve Aydın, 2020: 122.

Tablo 4'te çalışmanın da konusunu oluşturan Mısır ve Türkiye'nin yerel yönetimler açısından karşılaştırmalı analizine yer verilmiştir. Yerel yönetimler birimleri, anayasadaki yeri, organları, görev alanları, yetki alanı, giderleri, merkez-yerel ilişkisi, özerklik niteliği, desantralizasyon düzeyi ve denetim açısından karşılaştırılmıştır. Mısır ve Türkiye arasında yerel yönetimler açısından en önemli fark ise yerel yönetimler alanında uygulanan reformların olmasıdır. Tabloya bakıldığı zaman iki ülkenin de merkezileşme bakımından benzer olduğu görülmektedir. Yerelleşme ve ademi merkeziyetçilik iki ülkede de yüksek düzeyde değildir. Yerel yönetim gelirleri bakımından Türkiye Mısır'a göre daha fazla finansal yönden avantajlıdır. Yerel yönetimlerin görev alanları birbirine benzemekle beraber Mısır'ın yerel yönetimlere din ve ahlak açısından görevler yüklemesi iki ülkenin farkları arasında yer almaktadır. Yerel özerklik, yerelleşme adına önemli olsa da Mısır'da özerklik yoktur ve Türkiye'de ise kısıtlı olarak vardır. İki ülkede de yerel özerklik konusunu farklı olarak yorumlanmakta ve merkezi yönetime karşı gelen bir tehdit olarak algılanmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Gelişmekte olan ülkelerin yönetsel ve yerel-merkez ilişkisinde benzer olarak merkezileşme sorunu yaşanmaktadır. Merkezileşmenin katı olarak yaşandığı ülkelerde yerel yönetimlere görev ve sorumluluk alanı bırakılmamaktadır. Yerel yönetimlere görevler verilse bile formaliteden ileriye bu durum gitmemektedir. Merkezileşme sorununun çözümünde ilk olarak yetki devri önerilse bile yetki devri tek başına merkezileşme sorununa çözüm olmamaktadır. Yerel yönetimlerin bir ülkede gelişebilmesi için o ülkenin ilk olarak özgür olarak yönetilmesi gerekmektedir. Özgür yönetimin varlığı, demokratikleşme, siyasi, yönetsel ve ekonomik yetkinin verilmesi, özerklik, anayasal dayanak ve tüm bu maddelerden sonra yetki devri yerel yönetimlerin gelişmesine ve merkezileşmenin kırılmasına ancak katkıda bulunmaktadır.

Mısır Arap Cumhuriyeti de yönetsel ve yerel-merkez ilişkisinde merkezileşen ülkeler arasında yer almaktadır. Mısır'ın uzun süreler boyunca askeri darbeler altında yönetilmesi, özgür ve demokratik yapının olmaması merkezi güçlendirmiştir. Güçlenen merkez yereli bir tehdit olarak görüp yerel yönetimlerin gelişmesine imkân tanımamıştır. Vilayetlerin asker kökenli subaylar tarafından yönetilmesi ise Mısır'da yerelin merkez baskısı altında yönetildiğini göstermektedir. Demokratik olmayan yollarla yönetime geçen başkanlar yetki devri ve yerel özerkliği merkeze yapılan bir tehdit olarak gördüğü için yerel yönetimlerin yapısı gelişmemiştir. Yerel yönetimlerin yapısını incelemek, geri kalmışlığın sebeplerini bulmak ve yerelleşme yönünde önerilerde bulunmak amacı ile Mısır'ın yerel yönetim yapısı bu çalışmaya konu edinmiştir. Çalışmanın amacı dahilinde Türkiye ve Mısır yerel yönetimlerin yapısı karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Analiz sonucunda iki ülkenin de yerelleşme düzeylerinin yüksek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de Mısır gibi merkezi yönetim geleneğine bağlı olarak yönetilen bir ülke olduğu için yerele yetki devrinde çekimsel davranmaktadır. Yerel özerklik konusu iki ülke açısından da tehdit olarak algılanmaktadır. Fakat yerel yönetim alanında yapılan reform çalışmaları yerel yönetimlerin durumunu ve ademi merkezileşmeye katkıda bulunmaya başlamıştır. Mısır'ında aynı şekilde yerel yönetimler açısından reforma ihtiyaca olduğu açıktır. Yerel yönetim alanında yapılacak reformlar ülke dinamikleri göz önüne alınarak gerçekleştirildiği zaman yerelleşme adına önemli bir adım atılmış olacaktır. Türkiye ve Mısır'ın yerel yönetimlerinin gelir-gider yapısı karşılaştırıldığı zaman Türkiye'nin yerel yönetimlerin gelir yapısının Mısır'a göre daha çeşitli ve fazla olduğu görülmektedir. Mısır da aynı şekilde yerel yönetimlere gelir aktarımı yapıp finansal yönden desteklemelidir.

Yazar Katkıları: Yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı: Makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür: Makaleye katkılarından dolayı Aya Abdelhafez Mahmoud Abdelhafez'e teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Abdulcelil, T. (2011), *Mısır Siyasi Haritası*, SETA, Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı. Ankara.
- Ali, A. A. (2019), هل يساهم تطبيق اللامركزية فى تحقيق التنمية الاقتصادية بمصر, Erişim adresi: <https://www.youm7.com/story/2019/12/2/4528206/>-هل يساهم تطبيق اللامركزية فى تحقيق التنمية الاقتصادية بمصر, Erişim Tarihi: 19.01.2021.
- Al-Mashat, A. M., Hamadeh, B., Radwan, R., Abdel-Rahman S., ve Refaat, M. (2015), النظام (EDA), والمعهد المصري الديمقراطي ve (CCHD) المحلي في مصر, مركز القاهرة للتنمية البشرية جمهورية مصر العربية.
- Bulut, Y. ve Bimay, M. (2020), "Karşılaştırmalı Yerel Yönetimler Analizi: İngiltere ve Türkiye Örnekleri", *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29), 2265-2298.
- Cicioğlu, F. ve Bayram, Y. (2019), "Avrupa Birliği'nin Değerleri Çerçevesinde Ortadoğu Politikasını Anlamlandırmak: Mısır, Suriye ve Irak Örneği", *Uluslararası Siyaset Bilimi ve Kentsel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 327-360.
- Çetinkaya, E. (2017), "2014 Mısır Arap Cumhuriyeti Anayasasının Tercümesi ve Genel Değerlendirmesi", *İÜHFMD-Ord. Prof. Sadri Maksudi Arsal'a Armağan Özel Sayısı*, Cilt LXXV, 615-668.
- Çevikbaş, R. (2014), "Bürokrasi Kuramı ve Yönetimsel İşlevi", *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 75-102.
- Demir, B. (2020), Mübarek'ten Sisi'ye Mısır'da Otoriter Rejimin Sürekliliği ve Ordu, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. (2017), Mısır Ülke Bülteni, Erişim adresi: <https://www.deik.org.tr/bilgi-merkezi-ulke-bultenleri>, Erişim Tarihi 18.11.2020.
- Domazeti, R. (2019), Mısır'da Eğitim: İdeolojik Yönetimlerin Eğitim Mücadelesi. İstanbul: İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, Erişim adresi: https://insamer.com/tr/misirda-egitim-ideolojik-yonetimlerin-egitim-mucadelesi_1953.html, Erişim Tarihi 19.11.2020.
- Efegil, E. (2013), "Mısır ve Ürdün'ün Dış Politikalarını Şekillendiren Unsurlar", *Ortadoğu Analiz*, 5(51), 19-28.
- El-Kassas, A. (2020), قانون المحليات التقاطعات والتشابكات والحوار المجتمعي, Erişim adresi: <https://www.youm7.com/story/2020/2/12/4627966/>-قانون المحليات التقاطعات والتشابكات والحوار المجتمعي, Erişim Tarihi: 19.01.2021.
- Fayez, W. (2020), "التنمية المحلية: نهتم بتفعيل دور المجتمع المدني في رؤية مصر 2030", Erişim adresi: <https://www.elwatannews.com/news/details/4568141>, Erişim Tarihi: 20.01.2021.
- Fedai, R. ve Aydın, G. (2020), "Yerel Yönetimlerde Reform: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Merkez Yerel İlişkilerinin Seyri", *ÇOMÜ LJAR*, 1(1), 118-132.
- Gençtürk, Y. (2016), Devrimden Darbeye Mısır'da İnsan Hakları, Ankara: SETA, Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, Erişim adresi:

- <https://www.setav.org/devrimden-darbeye-misirda-insan-haklari/>, Erişim Tarihi 21.11.2020.
- Hussein, A. M. A. (2012), The Inevitable Struggle: Local Government in Egypt, Erişim adresi: <https://dailynewsegypt.com/2012/10/14/the-inevitable-struggle-local-government-in-egypt/>, Erişim Tarihi 20.12.2020.
- Kuduoğlu, A. (2018), “Camp David Sonrası ABD-Mısır Yakınlaşması: Askeri Boyut”, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 101-137.
- Marefa, (2020), (مصر) نظام الإدارة المحلية, Erişim adresi: <https://www.marefa.org/>, 19.01.2021.
- Mecek, M. ve Atmaca, Y. (2020), “Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına İlişkin Mevzuat Analizi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 2068-2087.
- Mercan, T. (2020), Mısır Ülke Raporu, Mısır: T.C. Kahire Büyükelçiliği Gümrük Müşavirliği.
- Özdemir, F. N. (2020), Arap Baharı'nın Kriz Yönetimi Bağlamında Değerlendirilmesi: Mısır Arap Cumhuriyeti Örneği, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Rabie, H. (2019), التظاهرات الأخيرة في مصر تدفع السلطات المصرية إلى التفكير في انتخابات محلية, Erişim adresi: <https://www.al-monitor.com/pulse/ar/originals/2019/10/egypt-local-council-elections-municipalities-corruption.html>, Erişim Tarihi: 20.01.2021.
- Sağır, E. (2020), السلطة المحلية على محك الأزمات... اللامركزية في زمن كورونا, Erişim adresi: <https://legal-agenda.com/السلطة-المحلية-على-محك-الأزمات-اللام>, Erişim Tarihi: 20.01.2021.
- Saleh, A. (2018), المحليات في مصر: بين تطبيق اللامركزية وحلم العمل السياسي, Erişim adresi: <https://legal-agenda.com/المحليات-في-مصر-بين-تطبيق-اللامركزية-و>, Erişim Tarihi: 19.01.2021.
- Sarıslan, F. (2019). Türkiye-Mısır İlişkilerinde Ekonomik Dinamiklerin Etkisi, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (54), 526-559. DOI: 10.18070/erciyesiibd.533177
- Sertyeşilışık, E. (2015). Mısır'ın Su Sorununun Ekonomi Politik Açısından İncelenmesi, *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, (1), 67-72.
- Tadamun, (2013), الحق في الحكم المحلي الديمقراطي في الدستور المصري, Erişim adresi: <http://www.tadamun.co/the-right-to-democratic-local-government-2/#.YAM1AegzZPY>, Erişim Tarihi: 19.01.2021.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, (2004), Mısır, Erişim adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/misir>, Erişim Tarihi 22.11.2020.
- Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, (2012), Yerelleşmede Türkiye'yi "İsveç Gören" Mısırlı Parlamenterlerden TEPAV'a Çalışma Ziyareti, Erişim adresi: <https://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3265>, Erişim Tarihi 02.01.2021.
- Unhabitat, (2015), التخطيط والتصميم الحضريين مصر, Erişim adresi: <https://unhabitat.org/ar/-التخطيط-وال>, Erişim Tarihi: 20.01.2021.
- Usta, S. ve Bilgiç, E. (2017), “Merkezi Yönetim-Yerinden Yönetim İlişkileri: İspanya ve Türkiye Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz”, *Stratejik Kamu Yönetimi Dergisi*, Cilt 3, Özel Sayı, 121-137.
- Uygun, S. V. (2018), “Kamu Yönetimi Karşılaştırmalarında Ülke İçi ve Ülke Dışı Tercih Yöntemlerinin Kıyaslanması: Yöntem, Aktörler, İlkeler ve Süreç”, *Journal of Social And Humanities Sciences Research*, 5(28), 3372-3382.

- Wara, Y. A. (2019), "Arap Bahar'ından Sonra Mısır ve Tunus'un Anayasa Sürecinin Karşılaştırılması", *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 1(2), 83-94.
- Yamak, T. (2018), "Mısır'da Devlet ve Toplum İlişkilerinin Kurumsal Dönüşümü", *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 25-57.
- Yıldırım, U. T. (2020), "Laiklik ve Din-Devlet İlişkisi Bağlamında Türkiye, Fransa ve Mısır: Karşılaştırmalı Bir Analizi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 41, 564-579.
- Yılmaz, M. E. (2011), "Devrim Sonrası Mısır'da Siyasal Dönüşüm", *Ortadoğu Analiz*, 3(31-32), 50-56.
- Yusuf, A. (2013), *Mısır'da Yargı Süreçleri*, Ankara: SETA, Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, Erişim adresi: <https://www.setav.org/misirda-yargi-surecleri/>, Erişim Tarihi 10.12.2020.